

DE INVLOED VAN AVIFAUNA GRONINGEN OP HET NATUUR- EN MILIEUBELEID

Fred Bosman

Heeft de vereniging Avifauna Groningen invloed op het natuur- en milieubeleid? In deze bijdrage wil ik die vraag proberen te beantwoorden, niet uitputtend maar in hoofdlijnen. Allereerst de vraag of de vereniging in de afgelopen 25 jaar wel getracht heeft invloed uit te oefenen. Ja! Van stonde af aan heeft de natuurbeschermingsgedachte het beleid van de vereniging mede bepaald, in wisselende mate en gericht op soms heel verschillende doelgroepen. Naar mijn mening is in de loop van de tijd wel geprobeerd méér invloed uit te oefenen en dat is deels ook gelukt. Niet verwonderlijk, want de problemen van natuur en milieu zijn snel groter en ook veel zichtbaarder geworden, bovendien is de maatschappelijke waardering voor de boodschap van natuur- en milieuorganisaties ontegenzeggelijk sterk toegenomen. Wat opvalt is dat veel pogingen tot beïnvloeding vaak verliepen via andere verbanden. Bij activiteiten van bijvoorbeeld de Milieufederatie, de Waddenvereniging en het Groninger Landschap waren en zijn vaak leden van de vereniging betrokken.

Voor een goed begrip van hetgeen volgt eerst enkele opmerkingen vooraf. De vereniging heeft een brede doelstelling, in de eerste plaats liggend op het vlak van verdieping van vogelkennis, en verder op dat van natuurbescherming, natuureducatie en ontspanning. Een goed evenwicht tussen deze vier componenten is voor het voortbestaan van de vereniging essentieel. Voor veel leden in onze en soortgelijke verenigingen is die brede doelstelling van grote betekenis. Bij menig lid ligt bij de activiteiten het accent dan weer eens hierop, dan weer eens daarop. Wie de invloed af wenst te meten aan de activiteiten van individuele leden afzonderlijk dient daar goed rekening mee te houden. Een tweede opmerking betreft het begrip na-

tuurbescherming. Als iets duidelijk is geworden dan is het wel dat waar het gaat om de natuur en het milieu het essentiële randvoorwaarden betreft voor het menselijk bestaan. En ook dat onze grondhouding ten opzichte van onze omgeving, onze levensstijl, niet overeenkomt met wat voor een duurzame samenleving nodig is. Dat besef begint wel tot de samenleving door te dringen, zeker ook tot de politiek, het handelen is daar echter nog niet naar.

Economische groei en materiële vooruitgang zijn nog steeds de maat van alle dingen. De aanleg van de Betuwespoorlijn, de uitbreiding van Schiphol, het zonder behoorlijk onderzoek gas gaan winnen in de Waddenzee, het zijn frappante voorbeelden. Wil dat veranderen, om die duurzame samenleving mogelijk te maken, dan kan dat niet anders dan door een grote verandering in de harten en hoofden van de mensen. Wie de gevolgen van hetgeen met een plechtig woord wel de internalisering van het milieubesef wordt genoemd, overdenkt komt snel tot het besef dat het dan gaat om een welhaast revolutionaire verandering van de samenleving. Een radicale omwenteling die alle leden van de samenleving moet betreffen.

Voor zo'n revolutie is er geen andere weg dan die van de zachte krachten, steeds weer de maatschappelijke discussie aangaan en trachten te overtuigen. In die discussie is de politiek belangrijk; het is echter van groot strategisch belang daar niet alle aandacht aan te geven. In de eerste plaats omdat het in de politieke besluitvorming vaak om eindbeslissingen gaat. Die te veranderen kost veel energie en leidt tot louter defensieve actie. Beter is het aandacht te geven aan de meningsvorming, hier verder aangeduid als "publieke opinie", over hoe maatschappelijke problemen met het oog op de

waarde van de natuur en het milieu behoren te worden opgelost. Tussen het een en het ander is wel verband. De publieke opinie zet immers wel de kaders uit waarbinnen de politieke besluitvorming zich doorgaans zal moeten bewegen.

Tegen die achtergrond kan een oordeel gegeven worden over de invloed van de vereniging op het natuur- en milieubeleid. De vereniging heeft altijd gefunctioneerd als een ontmoetingsplaats voor mensen met een min of meer gelijkgerichte belangstelling. Er vond en vindt uitwisseling plaats van opvattingen en ideeën, activiteiten worden op elkaar afgestemd en plannen beraamd. De vereniging vormt dan een netwerk van personen die op hun beurt op verschillende niveau's en in allerlei verbanden betrokken zijn bij zaken die de natuurbescherming raken. Zo wordt invloed uitgeoefend, een enkele keer zal die groot, wellicht doorslaggevend zijn, meestal zal die beperkter zijn en minder zichtbaar. Voor de maatschappelijke verandering die hierboven is aangeduid als een revolutie via de weg van de zachte krachten is dat laatste niet per se van minder betekenis. Twee kanttekeningen dienen daarbij gemaakt te worden. Rechtstreekse invloedspogingen op politieke beslissingen zijn in het verleden menigmaal ondernomen en zullen ook in de toekomst natuurlijk nodig blijven. Meestal is de uitvoering ervan overgelaten aan professionele organisaties die daarvoor beter zijn toegerust, zoals Vogelbescherming, de Milieufederatie of de Waddenvereniging.

Het beïnvloeden van de publieke opinie is een heel wezenlijke taak van de vereniging die, met ups en downs, ter hand is genomen. Het overdragen van enig ecologisch besef, van begrip ook dat zonder ingrijpen onze leefomgeving teloor gaat is dan belangrijk.

Een paar verenigingsactiviteiten zijn uit het oogpunt van beïnvloeding het vermelden meer dan waard. Als eerste moeten de inventarisatie-

activiteiten genoemd worden. Binnen en deels ook buiten verenigingsverband zijn talloze leden op dit gebied actief geweest. Zonder een goede, uitgebreide en continu volgehouden documentatie van de stand van zaken is een effectieve invloedsoefening, door wie ook verder ondernomen, niet mogelijk. Het ambitieuze Natuurbeleidsplan (NBP) zou niet denkbaar zijn zonder de inspanningen van velen, waaronder grote aantallen vrijwilligers, die de noodzaak van dit ecologisch georiënteerde "reddingsplan" tamelijk precies hebben aange-toond.

Ten tweede dient genoemd te worden het werk van de consultants vogelbescherming, of, misschien beter geformuleerd consultantachtige activiteiten. Naast de consultants zijn er immers nog vele anderen die praktijkgericht vogelbeschermingswerk hebben ondernomen. Het is werk dat vaak bij uitstek de harten en hoofden van mensen raakt en menigmaal een uitstraling heeft die veel verder gaat dan de kwestie die onmiddellijk in het geding is.

Tenslotte is er de uitreiking van de jaarlijkse vogelbeschermingsprijs. De prijs en de bij de uitreiking opgezette activiteiten zijn bij uitstek gericht op het veranderen van het denken van de mensen. Het is geen toeval dat de prijs vaak in de agrarische sector terecht komt. Zeker in een provincie als de onze is het lot van veel vogels afhankelijk van het vinden van een duurzaam evenwicht tussen natuur en milieu enerzijds en agrarische activiteiten anderzijds.

Het bovenstaande is zeker geen uitputtende lijst van geslaagde pogingen tot invloedsoefening. Ter afsluiting stip ik nog een paar aandachtspunten voor de toekomst aan in een poging om enige invloed mijnerzijds uit te oefenen:

* Van groot belang voor de natuurbescherming is aandacht voor de opgroeiende jeugd. Bestaande Groninger natuurbeschermingsorgani-

saties zouden op dat gebied eens met elkaar kunnen gaan overleggen hoe wervender kan worden opgetreden. Met het oog op de toekomst kan Avifauna Groningen, nu toch een vereniging van merendeel volwassen leden, daarin een rol gaan spelen. Aanzetten daartoe zijn onder meer in Winschoten al opgezet.

* De activiteiten op het gebied van inventarisaties en soortbescherming dienen met kracht voortgezet te worden, met als zwaartepunten het agrarisch cultuurlandschap.

* De realisering van de Ecologische Hoofdstructuur krijgt de komende jaren haar beslag. Het is belangrijk dat de vereniging ook op dat gebied activiteiten ontplooit. Veel van hetgeen al gebeurt kan daarvoor benut worden, daarnaast lijkt het belangrijk dat nagedacht wordt over zaken als de inrichting en het beheer van terreinen. Daarmee wordt immers vorm gegeven aan natuur en landschap voor de komende eeuw.

* Aandacht vraagt het voor de natuur en het milieu zo negatieve verschijnsel van de "uitruil" van maatschappelijke deelbelangen. Een paar voorbeelden: de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur kan gemakkelijk het karakter krijgen van een uitruil: buiten de Ecologische Hoofdstructuur krijgt de agra-

rische productie voorrang zonder dat voor de natuur daar de nodige leefruimte aanwezig blijft. Een ander voorbeeld: milieuvriendelijke vormen van energieopwekking zoals windenergie worden gestimuleerd ten koste van kwetsbare en zeldzame landschappen terwijl de productie en consumptie van electriciteit, mede door een laag prijsniveau verder worden opgevoerd. Een kritische rol van minder door "vooroverleg en betrokkenheid" gecommitteerde verenigingen als Avifauna Groningen is dan onmisbaar.

* Over een langere periode bezien valt toch op hoe slordig er met de ruimte wordt omgesprongen. De ruimtelijke ordening zou meer aandacht moeten krijgen. Nog altijd verrijzen links en rechts bungalowparken met tweede woningen, worden verkeerswegen aangelegd, nodeloos extra industrieterreinen gepland, enzovoort. Aan die groei zou toch eens een einde moeten worden gemaakt.

Er is veel gebeurd in de afgelopen 25 jaar, de volgende 25 jaar zijn beslissend!

Fred Bosman is voorzitter van de Milieufederatie Groningen en oud-voorzitter van de Vereniging Avifauna Groningen.